

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

Yönetim Kurulu Başkanı

Ömer Sabancı'nın

Yüksek İstişare Konseyi

Açılış Konuşması

24 Aralık 2004

Ankara

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29 **Faks:** (90-212) 249 13 50
Tel: (90-312) 468 10 11 **Faks:** (90-312) 428 86 76
Tel: (32-2) 736 40 47 **Faks:** (32-2) 736 39 93
Tel: (1-202) 776 77 70 **Faks:** (1-202) 776 77 71
Tel: (49-30) 28 878 6300 **Faks:** (49-30) 28 878 6399
Tel: (33-1) 426 516 40 **Faks:** (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Başbakanım, Sayın Bakanlar,
Yüksek İstişare Konseyimizin değerli Başkanı,
Sayın konuklar, değerli basın mensupları,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. 17 Aralık 2004 tarihli Avrupa Birliği Konseyi kararıyla başlayan yeni döneminin ülkemiz için hayırlı olmasını dileyerek sözlerime başlamak istiyorum. Uzun zamandır ilk kez bu kadar sevinçli, bu kadar umut ve güven dolu olarak bu kürsüden hitap ediyorum.

Sevinçliyim çünkü, Türkiye'nin 41 yıllık, TÜSİAD'ın 35 yıllık mücadelesinde, bir ulusal hedefin, bir sivil toplum misyonunun temel aşaması geride bırakılmıştır. Umud ve güven doluyum, çünkü bu süreçte öğrenerek ilerledik. Her alandaki değişimi, önce kendimiz için bir gereklilik olarak kavradık, sonra da bizi güçlü biçimde destekleyen bir itici güç haline getirebildik. Toplumsal desteğin, sivil toplum katkısının, çok yönlü iletişimin, kapsamlı hazırlığın ve ülke çıkarlarını önde tutan, duygusallıktan uzak, soğukkanlı ve kararlı diplomatik mücadelenin önemini ve değerini yaşayarak içimize sindirdik.

Bütün bu öğrendiklerimizle, önümüzdeki müzakere sürecini de, bugün pürüz veya potansiyel engel olarak görülen sorunları aşarak başarıyla tamamlayacağımıza inanıyorum.

Türkiye'nin AB'ne üyelik macerası gerçekten uzun yıllar aldı. Birçok hükümetin buna katkısı oldu. Gümrük Birliği, Anayasa Paketleri yolumuz üzerindeki önemli engelleri kaldırdı. Ancak, son iki yılda gerçekleştirilenlere bu süreç içinde ayrı bir yer vermek gerekiyor. Türkiye'nin yaşadığı değişimin hızına ve yoğunluğuna tüm dünya hayran kaldı. Kopenhag Kriterleri'nin yerine getirilmesinde üstün bir performans sergilendi. Önemli reformlar gerçekleştirilerek Türkiye, özlenen bir değişim süreci içine sokuldu. Kıbrıs sorunu ele alındı ve burada gösterilen çözüm iradesiyle ülkemize büyük prestij kazandırıldı. Sonunda da, Türkiye tam üyelik hedefi ile müzakere masasına oturmayı başardı.

Bu, ülkemiz için tarihsel bir dönüm noktasıdır. Bu nedenle, Türk iş dünyası olarak, bugünkü hükümetin gösterdiği üstün başarının altını kuvvetle çizmek gerektiğine inanıyoruz. Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsında, başta Dışişleri Bakanımız Abdullah Gül olmak üzere tüm hükümeti ve bu çalışmalarda görev almış kadroları kutluyoruz.

İzin verirseniz, bir teşekkür borcumuzu daha eda etmek istiyorum. Hiç tevazu göstermeden şunu söyleyebilirim ki, hükümetlerden sonra bu konuda en yoğun ve etkili çabayı TÜSİAD göstermiştir. 35 yıl önce, dünyanın gelişmiş ülkeleri ile aynı kulvarda koşan bir Türkiye yaratma hayali ile TÜSİAD'ı kuran, Türkiye'de özel girişime kuşkuyla bakılan bir dönemde, ülkenin geleceğini şekillendirecek gücün Türk özel sektörü olduğunu yüksek sesle ifade edebilen ileri görüşlü işadamlarımız olmasaydı, bugün Avrupa Birliği üyeliğinin eşliğinde olmaktan çok uzak bir noktada olurduk.

Kurucularımızın şekillendirdiği misyonu, onları izleyen başkanlar ve yönetim kurulları, dönemlerinin koşullarına göre daima daha ileri götürdüler. AB ilişkileri de, bu bağlamda, TÜSİAD yönetimlerinin her zaman en önemli gündem maddesi oldu. Bu günü görmek bize nasip oldu ama, arkamızda yıllara yayılmış büyük bir emek var. Bu yüzden başta kurucularımız olmak üzere, tüm başkanlarımıza ve yönetim kurullarına şükran borçluyuz.

TÜSİAD yönetimleri, bu süreçte, dernek üyelerinin tartışmasız desteğini her zaman arkalarında bulmuş ve bu güvenle hareket etmiştir. Bu yüzden siz değerli üyelerimize de

hedefe ulaşmada bizlere verdiğiniz destek için şükranlarımızı sunuyorum. Son birkaç yıldır gündemimizin önemli bir bölümünü kapsayan lobi faaliyetleri, TÜSİAD'ın İstanbul'daki güçlü profesyonel kadrosu ve temsilcilikleri olmadan yürütülemezdi. Tüm ekibe teşekkür ediyorum. Döktükleri ter boşa gitmedi.

Değerli konuklar,

Önümüzde iyi değerlendirilmesi gereken bir dönem var. Bu dönemde üç temel alanda, yoğun bir çalışma gündemi bizi bekliyor: Ekonomik ve siyasi reformlar, müzakerelere hazırlık ve Kıbrıs.

Sondan başlayalım:

TÜSİAD, 17 Aralık 2004 Zirvesi'nin Kıbrıs sorununa kapsamlı çözüm bulma çalışmaları üzerinde olumlu etki yapacağı görüşündedir. Tam üyelik müzakerelerinin başlamasına onay vermek için, Türkiye tarafından tanınma talep eden Güney Kıbrıs hükümetinin, bu sonucu doğurmayan, Ankara Anlaşması'nın yeni üyeleri kapsayacak şekilde genişletilmesi ile yetinmek zorunda kalması, Kıbrıs'ta AB yolunda bozulan dengelerin tekrar tesisi yönünde atılmış önemli bir adımdır. TÜSİAD, atılan bu adımın, Güney Kıbrıs hükümetini müzakere masasına çekecek etkiye sahip olabilmesi için, Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi'nin, 26 Nisan 2004 tarihli, Kıbrıslı Türkler üzerindeki izolasyona son verilmesine ilişkin bildirisini hayata geçirmesi ve bu hedefle "Doğrudan Ticaret" ve "Mali Yardım" tüzüklerini daha fazla gecikmeden onaylaması gerektiğini düşünmektedir.

Kıbrıs sorunu, Türkiye-AB ilişkilerinde bir istikrarsızlık kaynağıdır. Bu nedenle, TÜSİAD, 2005 yılı içinde, tarafların, "Annan Planı" temelinde müzakereleri tamamlayarak Kıbrıs sorununa kapsamlı bir çözüm getirmeleri için, Türkiye'nin aktif bir politika izlemesi gerektiğini düşünmekte ve öte yanda da başta AB olmak üzere, tüm uluslararası camianın Güney Kıbrıs hükümeti üzerinde bu amaçla etkin baskı oluşturacağını ümit etmektedir. Bu çerçevede, ABD ile olan ilişkilerimizin yakından izlenmesi ve gerekli noktalarda yapıcı inisiyatifler alınması zorunlu gözükmektedir.

Müzakere hazırlıklarına gelince:

Her şeyden önce, **müzakere sürecinin asıl olarak bir "uyum süreci" olduğu iyi kavranmalıdır.** Bu uyum ne kadar hızlı sağlanırsa, müzakere başlıkları da o kadar hızlı kapanabilecektir. Kuşkusuz bazı konular, kimi geçiş ve uyum süreleri, pazarlığa da tabi olabilecektir. Bütün bunlar, sektörlerin temsilcilerinin ve meslek örgütlerinin yoğun biçimde müzakere sürecinin içinde olmasını gerektirecektir. 25 ülkeyle yürütülecek AB üyelik müzakereleri, yalnızca siyasi ve bürokratik kadroların çabalarıyla sonuca erdirilemez. Zaten AB tarafında da yapı, sivil toplumun doğrudan katılımını öngören bir biçimde şekillendirilmiştir.

İkinci önemli nokta, benimsenen müzakere anlayışına uygun bir kurumsal yapı oluşturmaktır. Bu kurumsal yapının felsefesi, AB ile entegrasyonu hızlandıracak uyum adımlarının atılmasını sağlamak olmalıdır. Bu kurumsal yapının hükümet ve bürokrasi ile ilişkisinin sağlıklı biçimde kurulması, uyumun gerektirdiği adımların hızla atılması açısından son derece önemlidir. Tabii bu çerçevede reformist ve uzlaşmacı bir bürokratik kültürün tesis edilmesi de önem kazanmaktadır.

Bu yapı içinde ayrıca, Avrupa Birliği mevzuatı ve politikaları ile Birlik içindeki değişik ülkeleri ve siyasi dengeleri çok iyi analiz eden profesyonel kadroların yer alması gerekecektir. Bu konuda, toplumun tüm kesimlerinden yararlanmaya açık bir yaklaşım içinde olunması, bir yandan da hızla yeni kadroların yetiştirilmesi lazımdır.

Kuşkusuz müzakere anlayışımız ve ihtiyaç duyulan kurumsal yapı konunun bir tarafını oluşturmaktadır. Öte tarafta ise müzakerelerin içinin nasıl doldurulacağı, müzakere masalarında bize neyin rehberlik edeceği konusu bulunmaktadır.

Bu konuyu biraz açalım:

Katılım Öncesi Ekonomik Program ve 3 yıllık IMF anlaşması ile hükümet, memnuniyet verici bir şekilde, hem ekonomiyi kısa vadede sağlam çaplarla bağlama gereğine göre hareket etmiş, hem de önüne 3 yıllık bir yol haritası koymuştur. Ancak biz bu vadelerin ötesine bakabilmeyi zorunlu görüyoruz.

Türkiye’de ciddi bir yatırım açığı ve buna bağlı olarak çok ciddi bir işsizlik sorunu mevcuttur. Bunu ortadan kaldırmak için yatırım ortamının iyileştirilmesi gereğinden söz ediyoruz.

Biz “yatırım ortamının iyileştirilmesi” derken, bürokratik engellerin ortadan kaldırılmasından ibaret bir yaklaşımı dile getirmeye çalışmıyoruz. Düşük enflasyon, düşük nominal ve reel faiz, düşük kamu borcu, düşük risk, düşük vergi oranları, asgari formalite, rekabetçi yatırım teşvikleri, haksız rekabetin önlenmesi, asgariye inmiş kayıtdışı ekonomi, aşırı vergilerden arındırılmış girdi temini, hukuksal ve kurumsal altyapısı ile sürtünmesiz işleyen bir piyasa ekonomisi birarada “iyi bir yatırım ortamını” tanımlamaktadır.

Bunların en başına kayıt dışı ekonomi ile mücadeleyi yazmak zorundayız. Çünkü kimilerince “ülkeminin dinamizmi” olarak nitelenen bu faktör, yerli ve yabancı yatırımcıyı caydırmakta, hükümetin kamu gelirlerini gerektiği gibi yönetmesini engellemekte, kamu harcamaları için dış borca bağ vurulmasının temel nedenlerinden birini oluşturmaktadır.

Kayıt dışı ile ciddi mücadeleyi öngören, üretimi ve yatırımı teşvik eden bir vergi reformu ise, birçok sorunu tek hamlede çözebilecek bir anahtar niteliği taşımaktadır. Tabii bunun için, vergi oranlarını en azından AB’ye yeni üye olmuş Orta ve Dođu Avrupa ülkeleri seviyesine düşürüp vergiyi tabana yayarak yerli ve yabancı yatırımcıyı cezbetmek, gelir idaresini özerkleştirecek şekilde yeniden yapılandırmak gerekecektir.

Tabloyu tamamlamak için, bunlara, bugüne kadar radikal bir biçimde reforma tabi tutulamayan, bu yüzden de hem yetersiz hizmet üreten hem de kamu kaynaklarını israf eden sosyal güvenlik sistemimiz ile mevcut kamu idaresini de eklemek gerekir

Kayıt dışı ile mücadele, vergi, sosyal güvenlik, kamu idaresi reformları, bütünlük içinde düşünmeyi gerektiren ve bu hükümetin başka alanlarda atmış olduğu cesur adımlara ihtiyaç duyan temel konulardır.

Bu cesur adımlar atılabilirse, hem daha fazla yerli yatırımın yapılmasını sağlayabiliriz, hem de daha fazla doğrudan yabancı yatırımı Türkiye’ye çekebiliriz. Böylece ekonominin ortalama büyüme hızı % 5’ in üstüne çıkabilir. İşsizlik sorununa kalıcı çözüm üretilebilir.

Bugüne kadar bu sorunlar parça parça ele alındı. Belirli bir stratejik alt yapının üzerine oturtulmadı. **Bugün yapılması gereken, tüm reformları ve düzenlemeleri, müzakere masasına getirilecek uyumla ilgili her türlü konuyu, “istihdam dostu bir büyüme stratejisi”nin rehberliğinde değerlendirmektir.**

Neden bu konunun üzerinde bu kadar duruyoruz, izin verin açıklayayım:

Türkiye demografik bir dönüşümden geçmektedir. Çalışabilir nüfusumuzun toplam nüfustaki payı artacaktır. Bu sosyal yapımızla, 2005-2010 döneminde asgari ortalama % 5 büyümek zorundayız. Hatta bu oranın üzerine çıkabilmeliyiz.

Bunun ötesinde, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde Türkiye, birçok alanda, birlik üyesi ülkelerle arayı kapatmak zorunda kalacak. Bazı göstergelere baktığımızda bunu açık biçimde görebiliyoruz:

- Türkiye’de kişi başına düşen GSMH, AB ortalamasının yaklaşık dörtte biri.
- Emek verimliliğimiz AB ortalamasının yaklaşık yüzde 36’sı seviyesinde.
- Türkiye’deki istihdam oranı AB ortalamasının ancak yüzde 70’ine karşılık düşüyor.
- Bizde AR-GE’ye yapılan harcamalar ise AB ortalamasının ancak üçte biri.

Avrupa Birliği, küreselleşmeden ve bilgiye dayalı yeni bir ekonominin yarattığı fırsatlardan azami ölçüde yararlanmak için 2000 yılında “Lizbon Stratejisi”ni kabul etti.

“Daha çok sayıda daha iyi iş ve daha büyük toplumsal bütünleşme ile sürdürülebilir büyümeyi gerçekleştirebilecek, bilgiye dayalı, dünyanın en rekabetçi ekonomisi durumuna gelmek” amacıyla, önüne 10 yıl için yüzde 70’lik istihdam artışı ve yıllık ortalama %3 büyüme hedefi koydu. Bu hedefi gerçekleştirebilmek için 7 alanda stratejiler ve eylem planları oluşturdu:

- 1- **Herkese açık bir bilgi toplumu** için, okullarda ve işyerlerinde bilgi teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması öngörüldü.
- 2- **Avrupa Araştırma ve Yenilik Alanı’nın oluşturulması** için ulusal programların koordinasyonu ve AR-GE programları ile kurumlarının bir ‘network’ oluşturulması planlandı.
- 3- **İç pazarın tümüyle işler hale getirilmesi** için çeşitli altyapı alanlarında liberalizasyonun hızlandırılması ve rekabet ortamını güçlendirici politikaların sürdürülmesi kararlaştırıldı.
- 4- **Finansal piyasalarda etkinlik ve entegrasyon sağlamak** için Risk Sermayesi Eylem Planı ve Mali Hizmetler Eylem Planı geliştirildi.
- 5- **KOBİ’lerin kurulmasına ve gelişmesine uygun ortam yaratmak** için iş yapma maliyetlerini düşürecek, gereksiz kırtasiyeciliği önleyecek, girişim sermayesine erişimi kolaylaştıracak, yöneticilerin donanımını artıracak biçimde, ulusal politikaların uyumlaştırılması öngörüldü.
- 6- **Çalışabilir nüfusu işe döndürmek, vasıfları yükseltmek ve sosyal güvenlik sistemini modernleştirmek** yoluyla, toplumsal dışlanmanın önüne geçilmesi, sosyal adaletin sağlanması ve toplumsal gerilimin azaltılması hedeflendi.
- 7- **Sürdürülebilir gelişme** anlayışıyla uzun dönemli hayat kalitesini temin etmek amacıyla, toplu taşımaya ve çevre dostu ulaşım şekillerine öncelik verilmesi, iklim değişikliği, kamu sağlığı, ulaşım ve doğal kaynakların acil eylem için öncelikli alanlar olması kararlaştırıldı.

Bu stratejinin ana çizgileri Türkiye için de son derece önemli alanlardan ve sorunlardan geçmektedir. Bilgi toplumunun nimetlerinden yararlanmak, araştırma geliştirmeye daha çok pay ayrabilmek, iyi işleyen bir piyasa ekonomisine ve gelişmenin lokomotifi olacak bir finansal sisteme sahip olmak, KOBİ'lerin gelişimini desteklemek, acilen istihdam yaratmak ve ekonomiyi sürdürülebilir bir büyüme çizgisine oturtmak Türkiye'nin de ihtiyaçlarını tarif eden tanımlamalardır.

Öncelikle yapılması gereken, Türkiye için, Lizbon stratejisi ile uyumlu, istihdam dostu bir büyüme stratejisi oluşturmaktır. Bu strateji, özel sektör odaklı olmalı ve katılımcı bir biçimde üretilmelidir. Uzun dönemli bir bakış açısıyla seçilmiş sektörleri destekleyen, bölgelerarası gelişmişlik farklarını ortadan kaldıracı yaklaşımlar içeren, gelir dağılımında adalet ve yoksullukla mücadele gibi boyutları içeren bir yapıya sahip olmalıdır.

Artık global stratejiler yeterli değildir. Sektör sektör, bölge bölge çalışmak gereklidir. Çünkü Türkiye, her yıl 500-550 bin kişiye iş yaratmak; bununla da kalmayıp, işgücünü daha iyi eğiterek vasıflı işgücü haline getirmek zorundadır.

Bu çerçevede eğitim sistemi yeni ve nitelikli işgücü ihtiyacına göre yeniden yapılandırılmalı, AR-GE'ye, yüksek öğrenime ve bilim adamı yetiştirmeye daha çok yatırım yapılmalıdır.

Sayın Başbakanım, değerli konuklar

Bir yanda, 31 başlık altında sürdürülecek müzakereler, muhtelif sektörlerde ve alanlarda yoğun bir uyum çabasını beraberinde getirecektir. Öte yanda 70 milyonluk nüfusu ile gelişmiş ülkeler arasında yer alma ideali olan Türkiye, hızlı, istikrarlı, sürdürülebilir bir büyüme çizgisini yakalamak zorundadır. Doğru olan, bu iki çabayı birleştirmek ve uzun dönemli büyüme stratejimizin müzakere ve uyum sürecine rehberlik etmesini sağlamaktır. Türkiye'nin 2005'teki en önemli gündem maddesi budur.

Bu gündem maddesinin altını doldurmak için TÜSİAD olarak kapsamlı çalışmalar hazırlamaktayız. Her zaman olduğu gibi, bu çalışmalarını hükümetin kullanımına sunmaktan büyük mutluluk duyarız. Ayrıca, UNICE'ye tam üye bir dernek olarak, AB kurumları ve karar süreçlerine ilişkin birikim ve deneyimlerimizin de önemli yararlar sağlayacağını düşünüyoruz. Dolayısıyla, gerek strateji hazırlama gerekse müzakere sürecinde, ön saflarda yer almaya hazırız.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür eder, hepinizi bir kez daha saygıyla selamlarken, bir noktanın altını kuvvetle çizerek sözlerime son vermek istiyorum:

17 Aralık bizim için yeni bir dönemin başlangıcıdır. 3 Ekim'e kadar geçecek süre bu dönemin kritik parçalarından birisini oluşturmaktadır. Türkiye bu süreyi, duygusallıktan uzak, soğukkanlı ve kararlı bir tutumla, sorunlarla yaşamak yerine, bunları çözecek siyasi iradeyi göstererek, müzakere anlayışı ve kadroları konusunda kapsamlı bir hazırlık yaparak, müzakere fasıllarının açılmasını kolaylaştıracak reformları sürdürerek, müzakerelere rehberlik edecek bir büyüme stratejisini önüne koyarak kullanmalıdır. Bunları yerine getiren bir Türkiye'nin önünde hiçbir engelleme çabasının duramayacağına yürekten inanıyorum. Hepimize kolay gelsin.